

Tłumaczenie na język angielski filmu zrealizowanego przez RIK, który powstał w Projekcie „Czarna pamięć – górnicze miejsca pamięci”

Film: Czarne charaktery: „Wilczy Jar”

Movie: Black characters: „Wolf Ravine”

– Dzień dobry panie Adamie. – Dzień dobry.

Dzisiaj nasza ekipa gości u pana Adama Józefiaka,

jednego z górników, którzy 15 listopada 1978 r.

przejechali przez most w Wilczym Jarze.

Nie powiem, że im się udało.

Ten dzień był wyjątkowy.

Miał znaczenie dla dwóch pozostałych autobusów.

Panie Adamie - moje pierwsze pytanie:

jakie były warunki pogodowe tego dnia?

**– Good morning, Mr. Adam. –Good morning.
Today our team is visiting Mr. Adam Józefiak,
one of the miners who on 15 November 1978.
who crossed the bridge in Wolf's Ravine.
I will not say that they succeeded.
This day was special.
It was important for the other two buses.
Mr. Adam - my first question:
What were the weather conditions like that day?**

– Warunki pogodowe były nie za dobre.

Gołoledź na drodze.

Ciemno jeszcze było, bo to było przed 5. rano, no i ślisko było.

**The weather conditions were not very good.
Ice on the road.
It was still dark, because it was before 5 a.m., and it was slippery.**

– Czemu ślisko było? – Od rzeki chyba, od tego jeziora.

Zrobił się taki szron chyba na drodze.

Przejechaliśmy, a ten autobus co jechał za nami, to... Niestety...

**Why was it slippery?" "From the river, I think, from this lake.
There was such a frost on the road,
I think. We passed, and the bus that was following us was... Unfortunately...**

– Ja rozumiem, że jechał pan do kopalni węgla kamiennego "Piaś".

Był to jeden z takich normalnych dni.

Codziennie zdarzają się takie dni, że jedziecie do pracy.

Ile miał pan wtedy lat? Jechał pan do kopalni węgla kamiennego "Piaś".

Jak wyglądał pana dzień wtedy?

Czy to był jakiś wyjątkowy dzień?

**– I understand that you were going to the "Piaś" coal mine.
It was one of those normal days.
Every day you take the bus to work.
How old were you then? You were going to the "Piaś" coal mine.
What did your day look like then? Was it a special day?**

– Osiemnaście lat miałem skończone.

To była pierwsza zmiana.

To było przed godziną piątą rano.

I właśnie musiało być ślisko. Zimno było.

**I was eighteen years old.
That was the first change.
It was before five o'clock in the morning.
And it must have been slippery. It was cold.**

– Ile czasu zajmowała panu podróż do pracy?

Mieszkał pan wtedy też w Suchej Beskidzkiej?

**– How long did it take you to get to work?
Did you also live in Sucha Beskidzka at that time?**

– Też w Suchej. Póltorej godziny jechaliśmy do pracy.

Było 68 km do pracy.

**– Also in Sucha. We drove to work for an hour and a half.
It was 68 km to work.**

– W jedną stronę? – Tak.

Jeździliśmy ponad jeziorem, właśnie tą trasą.

One way?" –Yes.

We rode over the lake, along this route

– Czy ten dzień wyglądał jakoś inaczej, czy autobus, którym jechaliście, górnicy, którzy jechali tego dnia do pracy, czy kierowca zachowywał się jakoś inaczej?

– Did this day look any different, or the bus you were on, miners who were going to work that day, did the driver behave differently?

– Wszystko normalne było, normalnie jak zawsze.

Przeważnie w autobusie spało się, jak się jechało. Dosypiało się.

Everything was normal, normal as always.

Usually you slept on the bus while you were driving. We slept well

– Czyli panowała cisza, spokój...

– So there was silence, peace...

– Cisza, spokój. Spaliśmy, szczęśliwie dojechaliśmy do "Piasta".

"Peace and quiet. We slept, luckily we reached "Piast".

– Kiedy pan dowiedział się o tym wypadku? Gdzie pan wtedy był? Jak to wyglądało?

– When did you find out about this accident? Where were you then? What did it look like

– Mijaliśmy się na dole z 2. zmianą. Druga zmiana przyjechała do pracy.

W trakcie wymiany, na stanowiskach pracy dowiedzieliśmy się o tym, że autobusy tam wpadły.

– We passed each other at the bottom with the 2nd shift. The second shift came to work. During the exchange, at the workplaces, we found out that that the buses fell into there.

– Jakie były wtedy pana emocje? Czy była tam jakaś osoba, którą pan znał?

– What were your emotions at that time? Was there a person you knew?

– Jednego znałem, pracował na oddziale u nas.

I knew one of them, he worked in our ward.

– Czyli skończyła się druga zmiana,

musieliście państwo też wrócić do domu... – Tak...

– Jechaliście pewnie tą samą drogą, bo innej nie było?

**– So the second shift has ended,
you also had to go home... – Yes...
You must have been driving the same road, because there was no other way?"**

– Tą samą, tylko tam potem było już zablokowane na zaporze.

Nie puszczali ludzi. Autobusy już tam nie jechały, ruch był zatrzymany.

Jechaliśmy drugą stroną jeziora

i było widać jak jeszcze wyciągali

z tego jeziora jeszcze tych ludzi i układali ich na brzegu wszystkich,

w tych workach czarnych...

Straż była, nie wiem czy wojska nie było.

**The same she road, only there it was blocked on the dam.
They did not let people go. Buses were no longer going there, traffic was stopped.
We were driving on the other side of the lake
and you could see
when they were still pulling out from this lake still these people, and laid them all on the shore, in
these black bags...
There was a guard, I don't know if there was no army.**

– W tej katastrofie zginęło 30 osób.

Byli to młodzi ludzie.

Była tam też wśród tych osób jedna kobieta,

która tego dnia jechała akurat załatwiać sprawy swojego męża,

który zginął wcześniej w katastrofie.

To taka nietypowa sytuacja, że kobieta też jechała w tym autobusie...

**30 people died in this catastrophe.
They were young people.
There was also one woman among these people,
who was on her way to run errands of her husband that day,
who died earlier in the crash.
It is such an unusual situation that a woman was also on this bus...**

A proszę, niech pan mi powie:

istnieje jakaś żywa pamięć o tym zdarzeniu?

Bo miejsce, które dwa tygodnie temu nasza ekipa odwiedziła,

dokonała tam rekonesansu, robi generalnie wielkie wrażenie,

ale dla osób, które wiedzą co tam się wydarzyło.

Natomiast większość osób zapewne nie ma pojęcia o tym zdarzeniu.

Samochody przejeżdżają tam bardzo szybko,
nie zachowując w ogóle odpowiedniej prędkości.

And please, tell me:

Is there any living memory of this event?

**Because the place that our team visited two weeks ago, she did a reconnaissance there,
she is generally very impressive, but for people who know what happened there.**

However, most people probably have no idea about this event.

**Cars pass there very quickly,
without maintaining the right speed at all**

Proszę, niech m pan powie:

czy jest w ogóle potrzeba, żeby informować o tym miejscu czy istnieje żywa pamięć?

Please, tell me:

Is there any need to inform about this place at all or is there a living memory?

– Mnie się wydaje, że ta tablica, ten napis to jest troszkę za mało.

Powinien ten pomnik jakiś wyższy być,
żeby to widać było, że tam się coś działo.

Bo dużo ludzi o tym nie wie, niestety, bo pamięć powoli zanika.

Tak jest, żeby to było jakoś uwidocznione. Większe coś zrobione.

– **It seems to me that this plaque, this inscription is a bit too little.**

This monument should be higher,

so that it could be seen that something was happening there.

Because many people don't know about it, unfortunately, because memory is slowly fading. That is, to make it visible somehow. Bigger something done.

– Proszę mi powiedzieć jakie są pana osobiste odczucia:

czy można było tej katastrofie w jakiś sposób zapobiec?

– **Tell me what your personal feelings are:**

Could this catastrophe have been prevented in any way

– Mi się wydaje, że nie, że to się musiało stać coś takiego.

Że to było, poślizg, kierowca się jeszcze wystraszył,
przycisnął na hamulec, zwinęło, barierkę przebił i poszedł...

A ten, który jechał za nim to tak samo, nie?

Widział co się dzieje, też przyhamował, ślisko...

**– I think not, that something like this had to happen.
That it was a skid, the driver got scared,
He pressed the brake, rolled up, broke the railing and went...
And the one who was following him is the same, right?
He saw what was happening, he also braked, slippery...**

– A panie Adamie, czy utrzymuje pan jeszcze kontakt
z tą osobą, która przeżyła tę tragedię?

Czy jakoś wpłynęła na tego człowieka?

Ma pan jakieś informacje na ten temat?

**– And Mr. Adam, do you still keep in touch
with this person who survived this tragedy?
Did it influence this man in any way?
Do you have any information on this?**

– Nie utrzymuję kontaktów, nie wiem...

Zaraz po wypadku poszedł na rentę.

Nie mógł żadnej rzeczy ciężkiej dźwigać, do czterech kilogramów.

Kręgosłup mu się tam coś... uderzył się w kręgosłup.

Zniekształcił się albo coś tam... I niestety był już inwalidą.

I nie mógł już podnieść ciężarów.

Nie nadawał się już do pracy na kopalni. I skończył się kontakt tak właściwie...

**I don't keep in touch, I don't know...
Immediately after the accident, he went on a pension.
He could not carry any heavy thing, up to four kilograms.
His spine is getting something there... He hit his spine.
It has become distorted or something... And unfortunately, he was already an invalid.
And he couldn't lift any more weights.
He was no longer fit to work in the mine. And the contact actually ended...**

– Proszę mi powiedzieć, bo to był jeszcze interesujący temat.

Dlaczego górale pracowali w przemyśle, w górnictwie?

Co było przyczyną tego?

W jednej z miejscowości, bodajże w Gilowicach,

w latach 70. prawie 70% mieszkańców

pracowało na kopalniach albo w innym przemyśle na Śląsku.

**– Please tell me, because it was still an interesting topic.
Why did highlanders work in industry, in mining ?**

What was the reason for this?

In one of the towns, probably in Gilowice, In the 70s, almost 70% of the population worked in mines or in other industries in Silesia.

– Ludzie szli za chlebem. Niestety tu zarobki były słabsze.

Na kopalni było 25 lat pracy,

na zmiany - jeszcze rolnicy dorabiali sobie niektórzy.

No i zarobek był możliwy, szło się dorobić czegoś na górnictwie.

przewozy były spod domu no i jechało się...

– People were going in search of bread. Unfortunately, earnings were weaker here. There were 25 years of work in the mine, for shifts - some farmers were still earning extra money. And it was possible to make money, you had to earn something from mining. The transports were from the house and we were going...

– Panie Adamie, kiedy ostatni raz jechał pan przez Wilczy Jar?

Czy towarzyszą panu jakieś odczucia, jak to wygląda dzisiaj?

– Adam, when was the last time you drove through Wolf Ravine? Do you have any feelings about what it looks like today?

– Dwa miesiące temu przejeżdżałem przez Wilczy Jar.

Jak tam przejeżdżam, to zawsze jakieś wspomnienia zostają

z tego wypadku. To wraca, przypomina mi się.

Przeważnie to, jak wyciągali tych ludzi.

Two months ago, I was passing through Wolf Ravine. When I drive there, there are always some memories left from this accident. It comes back, I remember. Mostly how they pulled these people out.

– Czyli dramatyczne dosyć przeżycia?

– So it was quite a dramatic experience?

– Z tych autobusów wyciągali ludzi na brzeg, układali.

Wojsko tam było, straż, no i ludzie tam jeszcze byli z boku.

They pulled people from these buses to the shore, laid them down. The army was there, the guards, and people were still on the sidelines.

– A pamięta pan jeszcze godziny, bo to było już w ciągu dnia.

And do you still remember the hours, because it was already during the day.

– Tak. My wracali o 3., to była gdzieś 4. godzina.

Od rana to było.

Jeszcze wtedy były te ciała widoczne.

Widoczne, wyciągnięte na brzeg. Jeszcze resztki wyciągali.

–Yes. We were coming back at 3 a.m., it was about 4 o'clock.

It was from the morning.

At that time, these bodies were still visible.

Visible, pulled ashore. They were still taking out the remains.

– Dziękuję panu serdecznie za rozmowę. – Już koniec? Dziękuję bardzo.

– Thank you very much for the interview. "Is it over?" Thank you very much.